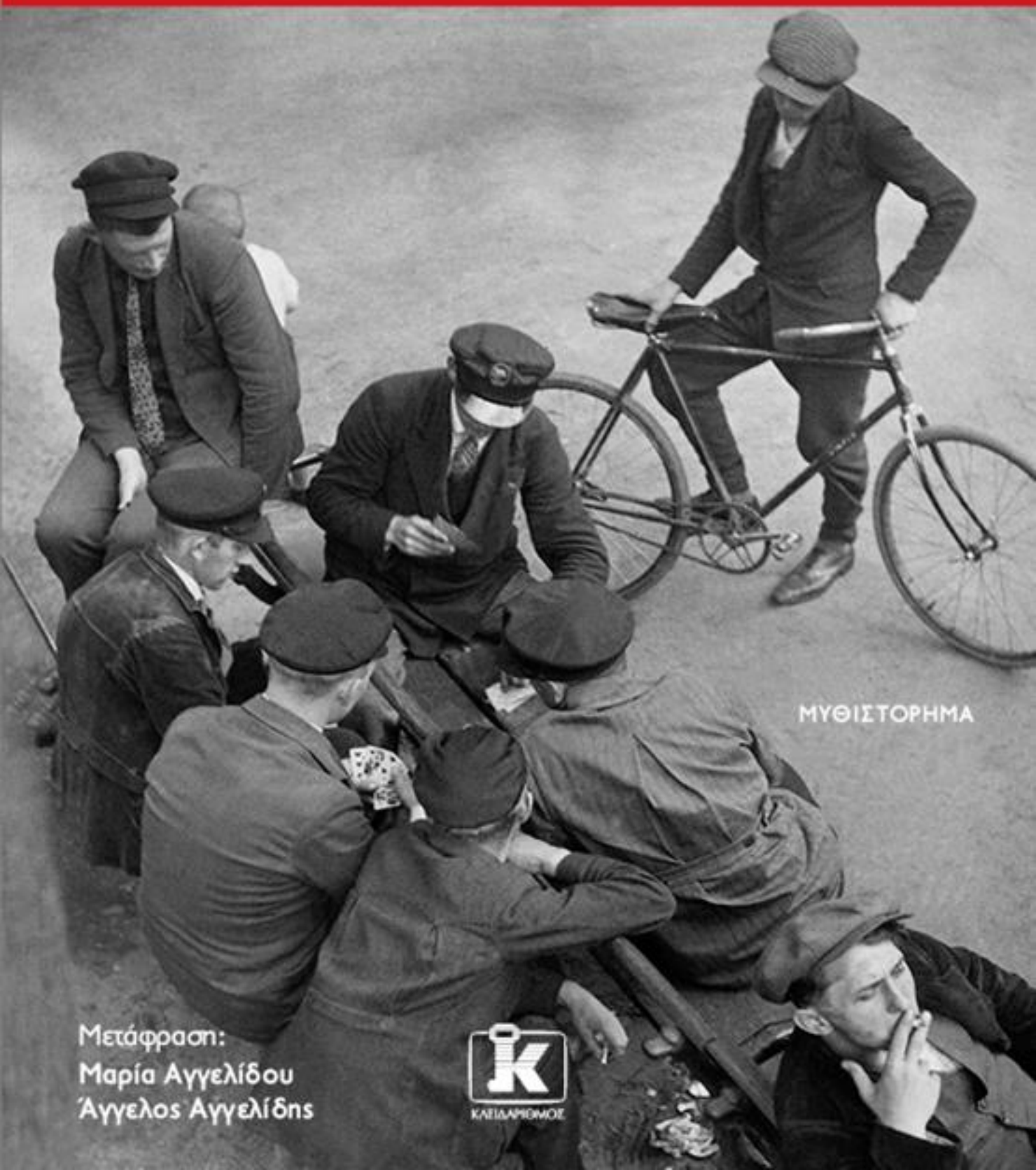

ULRICH ALEXANDER BOSCHWITZ

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση:
Μαρία Αγγελίδου
Άγγελος Αγγελίδης

Ο Βάλτερ Σράιμπερ ήταν καλόκαρδος άνθρωπος. Η παρουσία του όλη ακτινοβολούσε καλή διάθεση και κατανόηση. Ζούσε, και δεν διεκδικούσε αυτό το δικαίωμα μόνο για τον εαυτό του. Το αναγνώριζε πρόθυμα και σε άλλους, φτάνει να μην ήταν μανάβηδες.

Η δουλειά του πήγαινε καλά. Κι ας ήταν το μανάβικό του σε μια γειτονιά γεμάτη φτωχούς ανθρώπους. Τα ψηλά παλιά κτίρια, τα χωρισμένα σε κάμαρες και καμαράκια, ήταν φίσκα κόσμος που έπρεπε να τα φέρνει βόλτα με πενταροδεκάρες, οι καιροί ήταν πολύ δύσκολοι. Πολλοί περίμεναν τα πάντα από την Πρόνοια και ζούσαν με τα ψίχουλα του δελτίου απορίας, άλλοι πάλι ούτε επίδομα είχαν ούτε δουλειά. Παρ' όλα αυτά κάπως τα κατάφερναν κι έβρισκαν αρκετά λεφτά για ν' αγοράζουν από τον Βάλτερ πατάτες και φτηνά λαχανικά. Ακόμα και στους χειρότερους καιρούς οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να κόψουν τελείως το φαγητό.

Ο Βάλτερ Σράιμπερ δεν σπαζοκεφάλιαζε για να καταλάβει πώς τα κατάφερναν. Στεκόταν στο κελάρι του μ' ένα φιλικό χαμόγελο απλωμένο στο στρογγυλό, καλοσυνάτο του πρόσωπο και πουλούσε. Οι τιμές του δεν ήταν ψηλότερες από των άλλων. Και βερεσέ δεν έδινε σε κανέναν, δεν του το επέτρεπε το περί δικαίου αίσθημά του.

«Αυτό που είναι εντάξει για τον έναν είναι φτηνό για τον άλλον», έλεγε. «Κι επειδή δεν γίνεται να δανεί-

ζω σε διακόσιους νοματαίους, δεν δανείζω σε κανέναν. Γιατί άμα δώσω στον έναν, πώς θα πω όχι στον άλλον; Και όλοι τα βγάζουμε δύσκολα πέρα, ακόμα κι εγώ.»

Κάποιες φορές, ωστόσο, χάριζε πράγματα. Προπά- ντων πράγματα που δεν μπορούσαν πια να πουληθούν. Μέχρι τη δική του φτωχογειτονιά είχε φτάσει τώρα ο κανόνας της ποιότητας, και μολονότι οι πελάτες του δεν ήταν καθόλου δύσκολοι, το φθινόπωρο αρνούσαν πια ν' αγοράσουν περσινές πατάτες γεμάτες φύτερες. Όταν, λοιπόν, δεν κατάφερε να τις πουλήσει, όσο κι αν χαμή- λωνε την τιμή τους, αποφάσιζε να τις αποχωριστεί τζά- μπα και τις χάριζε.

Το υπόγειο μανάβικο του Σράιμπερ, που το χώριζε απ' τον δρόμο μια σκάλα όλη κι όλη, ήταν πολύ ευρύχω- ρο, ίσως πιο μεγάλο απ' όσο του χρειαζόταν. Το μεγάλο μπροστινό κελάρι το είχε μια χαρά σουλουπωμένο για τη δουλειά του, όσο μπορούσε δηλαδή. Είχε φώτα και στους γυμνούς πέτρινους τοίχους του είχε κολλημένη χάρτινη ταπετσαρία. Τα λαχανικά, τα φρούτα και τα κοφίνια με τις πατάτες ήταν τακτοποιημένα στην εντέλεια.

Πριν απ' αυτόν το υπόγειο το νοίκιαζε ένας καρ- βουνιάρης, που χρησιμοποιούσε και τους δύο χώρους του. Αλλά ο Σράιμπερ είχε αφήσει αδειανή τη μικρή χαμοκέλα, που μια πορτούλα και μερικά σκαλιά τη χώ- ριζαν από το μανάβικό του –γιατί έτσι όπως ήταν χω- μένη ένα μέτρο πιο βαθιά μέσα στη γη, είχε τόση υγρα- σία, που δεν ήταν δυνατόν να βάλει μαναβικά εκεί μέ- σα. Την είχε, λοιπόν, αποθήκη για παλιά καφάσια και κασόνια.

Τον έπιαναν τα νεύρα του κάθε φορά που αναγκα- ζόταν να μπει στη χαμοκέλα. Ένας μόνο μικρός φεγγί-

της κολλημένος σχεδόν στο ταβάνι της άφηνε να περνάει άθλιο το φως του δρόμου από το σπασμένο θολό τζαμάκι του. Ο αέρας ήταν τόσο ανθυγιεινός κι αποπνιχτικός, που τον Σράιμπερ τον έπιανε βήχας όταν έμπαινε, για μια στιγμή έστω, να πάρει κάτι. Αν μπορούσε, θ' απόκοβε μ' έναν χοντρό τοίχο από το μαγαζί του τη χαμοκέλα που ο ιδιοκτήτης του 'χε δώσει με το στανιό, και σχεδόν τζάμπα βέβαια, όταν του νοίκιασε το κελάρι. Διότι κάθε πρωί του 'παιρνε κάμποση ώρα ώσπου ν' αερίσει το μανάβικο και να διώξει τον βαρύ υγρό αέρα που είχε περάσει μέσα στη νύχτα από τη χαμοκέλα στο μπροστινό κελάρι.

Ο Σράιμπερ έκανε τους λογαριασμούς του όρθιος μπροστά στο μικρό του παγκάρι, για το οποίο ήταν πολύ περήφανος· έδινε μια σοβαρότητα, μια επαγγελματική νότα σ' όλο το μαγαζί. Ήταν δύο η ώρα. Για λίγο στάθηκε με τα χέρια σταυρωμένα, δεν είχε δουλειά. Ώσπου άκουσε κάποιον να κατεβαίνει τη σκάλα. Άφησε το παγκάρι του και προχώρησε προς το πλατύσκαλο τρίβοντας τα χέρια του, έτοιμος να εξυπηρετήσει τον πιθανό πελάτη.

Στο μαγαζί μπήκε ένας άντρας γέρος κι ο Σράιμπερ τον κοίταξε έκπληκτος. Η πελατεία του δεν τον είχε συνηθίσει σε κομψότητες, αλλά ο άντρας αυτός δεν τα φορούσε τα ρούχα του, τα ρούχα κρέμονταν από πάνω του. Στους ώμους του ήταν ριγμένο ένα σακάκι που του 'πεφτε πολύ μεγάλο. Το παντελόνι, με το αμερικάνικο κάποτε κόψιμό του, δεν ήταν πια παρά δυο πήχες πανί χωρίς χρώμα, που έκρυβαν σαν φαρδιά σακιά τα πόδια του. Ο προηγούμενος ιδιοκτήτης του πρέπει να 'τανε εύσωμος, ψηλός και χοντρός άνθρωπος.

Αλλιώς πώς να εξηγήσει κανείς τη διαφορά ανάμεσα στον ντυμένο και στο ντύσιμό του. Ετούτος εδώ ήταν κοντός και, όπως περπατούσε, έμοιαζε λες και δεν φορούσε παντελόνι αλλά φουστάνι. Ο καβάλος του 'φτανε ως τα γόνατα και τα προφανώς πολύ μακριά μπατζάκια είχαν κοπεί με τέτοιο τρόπο, που κρέμονταν κουρελιασμένα στους αστραγάλους του. Φορούσε επίσης καπέλο, αυτό του ερχόταν μια χαρά και τόνιζε ακόμα περισσότερο την όψη του γελοίου και του σκιάχτρου που είχε το παρουσιαστικό του. Το πρόσωπό του ήταν κίτρινο, τα μάγουλά του βουλιαγμένα –φαίνονταν τα κόκαλά του. Με βλέμμα κουρασμένο κοίταξε γύρω του το κελάρι.

Ο Σράιμπερ περίμενε ν' ακούσει τι ήθελε ο άνθρωπος. Καμιά οκά πατάτες, το πολύ πολύ καρότα, σκέφτηκε.

Ο γέρος τον πλησίασε. «Καλημέρα σας», χαιρέτησε. Η φωνή του ακούστηκε βραχνή και τρομερά αδιάφορη. «Άκουσα ότι έχετε εδώ ένα υπόγειο αδειανό. Θα μ' ενδιαφέρει ίσως να το πιάσω.»

Ο Σράιμπερ δεν απάντησε αμέσως. Πρώτα κοίταξε ξανά τον άντρα, πιο προσεκτικά. Ήταν παράξενος τύπος. Και δεν ήταν από δω. Ο Σράιμπερ τους ήξερε όλους στη γειτονιά. Αυτόν τον άνθρωπο δεν τον είχε ξαναδεί.

«Πού τ' ακούσατε αυτό;» ρώτησε με περιέργεια.

«Δεν θυμάμαι. Νομίζω κάποιος στο άσυλο το είπε. –Το 'χετε το υπόγειο ή δεν το 'χετε;» Ο άντρας τον κοίταξε όλο προσδοκία.

Ο Σράιμπερ κούνησε καταφατικά το κεφάλι. «Ναι, ναι. Και βέβαια το 'χω. Αλλά δεν μπορείτε να το πιά-

σετε. Είναι μια χαρά αποθήκη για μαγαζί, αλλά δεν είναι για να μείνει άνθρωπος.»

«Α, μάλιστα», είπε ο άντρας κι έκανε ένα βήμα πιο κοντά. Ο Σράιμπερ έπιασε στην ανάσα του τη δυνατή μυρωδιά του ελεεινού οινοπνεύματος. «Ε, ας του ρίξω μια ματιά. Δεν το θέλω για να μένω. Για να κοιμάμαι μόνο. Αλλά μόνο αν είναι στ' αλήθεια πολύ φτηνό.»

Το μυαλό του Σράιμπερ γύρισε. Θεέ μου, αν ήταν να βγάξει έστω και δύο δεκάρες παραπάνω... Γιατί όχι; Αρκεί να 'τανε τίμιος ο γέρος, να μην έβαζε χέρι στα μαναβικά του. Αυτό, πάντως, μπορούσε να το εμποδίσει.

Έγνεψε ζωηρά σ' αυτή την τελευταία σκέψη. Ύστερα είπε: «Ελάτε. Θα σας το δείξω.» Προχώρησε προς τη χαμοκέλα κι ο γέρος –εξήντα πέντε, εβδομήντα χρόνων τον έκανε ο Σράιμπερ– ακολούθησε πίσω του.

Μπροστά στη μεγάλη βρόμικη πόρτα με τις σιδεροδεσιές ο Σράιμπερ σταμάτησε, έφαξε το κλειδί στις τσέπες του και γυρίζοντάς το δύο φορές στην κλειδαριά, είπε: «Μυρίζει λιγάκι μέσα.»

Ο γέρος δεν αντέδρασε. Τώρα, που ήταν μεσημέρι, το υπόγειο είχε λίγο χλωμό φως. Κατέβηκαν τα σκαλιά και τους υποδέχτηκε η μυρωδιά της υγρής κλεισούρας. Σε μια γωνιά ήταν στοιβαγμένα καφάσια και κοφίνια.

Ο γέρος έκανε εξεταστικά τον γύρο της χαμοκέλας. Περπάτησε τοίχο τοίχο, ψηλαφώντας τις πέτρες, χώθηκε πίσω από τα κοφίνια, περιεργάστηκε προσεκτικά τα πάντα. Ο Σράιμπερ άρχισε να χάνει την υπομονή του. Ανέβηκε ως τη μέση της σκάλας κι έριξε μια ματιά στο μαγαζί, αλλά δεν είχε μπει πελάτης.

«Λοιπόν; Πώς σας φαίνεται;» ρώτησε.

Αντί γι' άλλη απάντηση ο άντρας του 'δειξε τις παλάμες του, που είχαν γίνει μούσκεμα από το ψηλάφισμα των τοίχων.

«Ναι, ναι», παραδέχτηκε λυπημένος ο Σράιμπερ. «Έχει λιγάκι υγρασία.»

«Πόσο κάνει;»

Ο Σράιμπερ ζάρωσε σκεπτικός το κούτελο. Τέλος είπε με γενναιόδωρο χαμόγελο και ύφος καταδεκτικό: «Θα σας το δώσω ενάμισι μάρκο τη βδομάδα, τζάμπα είναι, πιο φτηνά δεν θα βρείτε.»

Ο γέρος έγνεψε συμφωνώντας. Και βγάζοντας από την τσέπη του μια χούφτα μικρά και μικρότερα κέρματα, μέτρησε ενάμισι μάρκο.

Μετρώνοντας τα με τη σειρά του ο Σράιμπερ ρώτησε τον γέρο: «Πότε θα έρθετε;» Αυτός τότε έβγαλε το καπέλο του, έγειρε ελαφρά, εν είδει χαιρετισμού, το γυαλιστερό του κρανίο και απάντησε: «Λέγομαι Φούντχολτς. Εμίλ Φούντχολτς. Θα έρθω απόψε με τον Βαρελή, ίσως και με τον Γκρίσμαν.»

Όταν ο Σράιμπερ άκουσε πως ο γέρος θα 'φερνε μαζί του κι άλλους δύο, μόρφασε έκπληκτος.

«Αν είναι να μένετε τρεις εδώ πέρα, τότε το νοίκι δεν θα 'ναι μόνο ενάμισι μάρκο.»

Δεν του 'χε τύχει άλλη φορά να νοικιάσει κάμαρα σε νοικάρη. Αλλά σαν υπνοβάτης σχεδόν μάντεψε τι λένε οι σπιτονοικοκύρηδες σε τέτοιες περιπτώσεις.

Ο γέρος κούνησε αρνητικά το κεφάλι του. «Εγώ κι ο Βαρελής θα μένουμε εδώ μόνο. Ο Γκρίσμαν θα 'ναι επίσκεψη», εξήγησε.

Ο Σράιμπερ τ' άκουσε, σημείωσε τα ονόματα στο μυαλό του. «Μάλιστα. Ο Γκρίσμαν είναι επίσκεψη.

Εντάξει. Αλλά για τον Βαρελή, ή όπως τον λένε αυτόν, θέλω άλλο ένα μάρκο τη βδομάδα.»

Ο γέρος άπλωσε το χέρι του με τη χούφτα ανοιχτή. «Ε, τότε δώστε μου πίσω τα λεφτά μου», είπε αδιάφορα.

Ο Σράιμπερ άκουσε από πάνω έναν πελάτη να μπαίνει. «Έχω δουλειά τώρα», είπε με ύφος πολυάσχολο. «Αλλά δεν θέλω να 'μαι τέτοιος άνθρωπος. Ας τ' αφήσουμε, λοιπόν, στο ενάμισι μάρκο. Θα κοιμάστε, όμως, μόνο δύο εδώ μέσα, ειδάλλως το νοίκι ανεβαίνει. Λοιπόν, θα 'ρχεστε κάθε βράδυ στις εφτά, έτσι θα κάνουμε, κι εγώ θα σας κλειδώνω μέσα. Το πρωί θα έρχομαι στις πεντέμισι απ' τη λαχαναγορά και θα σας ανοίγω.»

Η λύση αυτή του 'χε έρθει εκείνη τη στιγμή στο μυαλό, και του φάνηκε εξαιρετική. Έτσι μπορούσε να νοικιάσει τη χαμοκέλα, χωρίς να φοβάται ότι τη νύχτα θα του άδειαζαν το κελάρι του.

Ο Φούντχολτς τον ακολούθησε με τη διαφωνία κιόλας στο στόμα, αλλά ο Βάλτερ Σράιμπερ εξυπηρετούσε ήδη χαμογελαστός μια εργάτρια, που ζήτησε πατάτες, καρότα και κύβους για σούπα. Ο Φούντχολτς στάθηκε και περίμενε.

Η γυναίκα τον κοίταξε με περιέργεια. «Ωραία μέρα σήμερα», είπε.

Ο Φούντχολτς δεν απάντησε, το βλέμμα του καρφώθηκε αφηρημένο κάπου πίσω της.

«Πολύ ωραία!» βιάστηκε να συμφωνήσει ο Βάλτερ Σράιμπερ. Και χαμογελώντας πάντα έκλεισε το μάτι του στη γυναίκα.

Χωρίς να δώσει προσοχή ο Φούντχολτς, έβγαλε απ' την τσέπη του παντελονιού του ένα πελώριο μπαμπα-

κερό μαντίλι, μπλε και πράσινο ριγέ, και φύσηξε με δύναμη τη μύτη του. Η γυναίκα χαμογέλασε, πλήρωσε κι έφυγε, αφήνοντας τον Βάλτερ Σράιμπερ να κοιτάζει τον Φούντχολτς ζαρώνοντας τα φρύδια του θυμωμένος. Τι άλλο ήθελε ο γέρος; Αυτός ο τρισάθλιος κουρελής θα του 'διωχνε στο τέλος και την πελατεία του.

«Λοιπόν, αυτό με το κλείδωμα στις εφτά δεν γίνεται!» Η φωνή του Φούντχολτς ακούστηκε πιο σταθερή κι αποφασιστική απ' ό,τι πριν. «Στις έντεκα ναι, μπορείτε να μας κλειδώνετε. Αλλά όχι στις εφτά!»

Ο Σράιμπερ παραδέχτηκε ότι δεν ήταν δυνατόν να βάζει κανείς για ύπνο στις εφτά μεγάλους άντρες. Και συμφώνησε: «Εντάξει. Θα 'ρχομαι κάθε βράδυ στις δέκα και θα σας ανοίγω να μπειτε. Άμα δεν είσαστε στην ώρα σας, όμως, θα περνάτε τη νύχτα στον Ζωολογικό Κήπο. Εγώ πιάνω δουλειά πολύ νωρίς το πρωί, δεν μπορώ να παίζω τον θυρωρό για ξενύχτηδες.»

Ο γέρος γέλασε, γέλιο κακαριστό. «Ξενύχτηδες, καλό αυτό. Ξενύχτηδες. Πολύ καλό.» Και γελώντας ακόμα ανέβηκε τα σκαλιά προς τον δρόμο. Φτάνοντας στο κεφαλόσκαλο κοντοστάθηκε, γύρισε ξανά το κεφάλι. «Σύμφωνοι, λοιπόν. Απόψε στις δέκα.»

Και ξαναβάζοντας το καπέλο του χάθηκε από το οπτικό πεδίο του Σράιμπερ.

Ο Βάλτερ Σράιμπερ έμενε λίγα σπίτια πιο πέρα από το μανάβικό του, σ' ένα διαμέρισμα με δύο κάμαρες. Όταν δεν έκανε πολύ κρύο και δεν έβρεχε, στεκόταν έξω από την πόρτα, κάτω στον δρόμο, και κάπνιζε. Μέσα τον έπιανε συχνά ένα πνίξιμο. Είχε τρία παιδιά, το μεγαλύτερο εφτά χρονών, και το μικρό διαμέρισμα δεν τα χωρούσε.

Μα ο Σράιμπερ ήταν καλόκαρδος άνθρωπος, άσε που καμάρωνε κιόλας που τα παιδιά του ήταν όλο ζωντάνια· κι έτσι ούτε που του περνούσε από το μυαλό να εμποδίσει τον σαματά και τις φωνές τους. Μόνον όταν έπεφτε για ύπνο, τότε ήθελε απόλυτη σιωπή.

Η γυναίκα του ήταν από καιρό άρρωστη. Φθίση, έλεγαν οι γιατροί. Ο Βάλτερ Σράιμπερ δεν τους είχε σε υπόληψη, ούτε τους γιατρούς ούτε τους ομοιοπαθητικούς. Πιο πολύ πίστευε στη δική του ορθή κρίση και λογική, στη δική του ιατρική. Κι αυτή έλεγε ότι η γυναίκα του είχε αδυνατίσει, είχε φτάσει μάλιστα να βήχει αίμα, επειδή δεν έτρωγε αρκετά. Γι' αυτό και την ανάγκαζε καθημερινά να τρώει με το στανιό μια μεγάλη μερίδα κρέας. Διότι το κρέας δυναμώνει τον άνθρωπο!

Πολυτέλεια, που σπάνια πρόσφερε στον εαυτό του. Τι παράξενο, όμως. Εκείνη όλο κι αδυνατίζε, ο πυρετός της ανέβαινε, μόλις έτρωγε, το κρέας και το λίπος πια δεν ήθελε ούτε να τα βλέπει. Μα ο Βάλτερ Σράιμπερ φρόντιζε να περνάει κάθε μέρα το δικό του –και να

τρώνει η γυναίκα του αυτό που ο ίδιος θεωρούσε ότι ήταν το καλύτερο φάρμακο. Κι ας γκρίνιαζε κι ας φώναζε εκείνη με κάθε μπριζόλα που την τάιζε, σαν να τη σκότωνε. Ενώ το κρέας ήταν πανάκριβο κι αυτός της έφερνε πάντα το καλύτερο.

Δεν το καταλάβαινε, δεν καταλάβαινε πώς μπορούσε η γυναίκα του να 'ναι τόσο κουτή και να μη θέλει το κρέας, ενώ ο ίδιος χόρταινε με λαχανικά, που τα 'παιρνε χοντρική, πάμφθινα δηλαδή. Η γυναίκα του δεν ήξερε το καλό της. Συνέχεια γύρευε γιατρό. Ενώ με τα λεφτά που θα τους έπαιρνε ο γιατρός για μια επίσκεψη αγόραζαν δέκα μπριζόλες, λογάριασε ο Σράιμπερ όρθιος στο κατώφλι της εξώπορτας. Σήμερα δεν τον έβρισκε πολύ του γούστου του τον καπνό. Αλλά σίγουρα έφταιγε που δεν τον άφηναν στιγμή στην ησυχία του. —Οι άνθρωποι δεν ξέρουνε το καλό τους, σκέφτηκε νευριασμένος.

Στον διάδρομο μέσα, αγκαλιασμένο, στεκόταν ένα ζευγαράκι. Ο Σράιμπερ δεν τα ενέκρινε αυτά τα πράγματα. Στα νιάτα τα δικά του είχανε καλύτερη ανατροφή. Άσε που το 'ξερε κιόλας το κορίτσι. Η Χίλντε Σούλτσε ήταν, από τον τέταρτο. Πιο παλιά τη συμπαθούσε μάλιστα, αλλά του 'βγαλε πολλή γλώσσα όταν μια φορά πήγε να της χαϊδέψει το μάγουλο. Και τώρα στεκόταν εκεί πέρα, αγκαλιά με κάποιον. Φαινόταν πού πήγαινε το πράμα. Το δικό του στοργικό χάδι δεν το ήθελε, αλλά αυτουνού του φωριάρη, που...

Μα είχε πάει δέκα. Έπρεπε ν' ανοίξει σ' αυτούς τους ρεμπεςκέδες. Τι σόι τύποι ήτανε; Έπρεπε οπωσδήποτε να μάθει. Ενάμισι μάρκο τη βδομάδα, τζάμπα τους το 'χε δώσει το υπόγειο. Αν μπορούσαν πράγματι

να κοιμηθούνε άνθρωποι εκεί μέσα, τότε η χαμοκέλα άξιζε περισσότερο από ενάμισι μάρκο τη βδομάδα.

Τράβηξε σιγά σιγά για το μανάβικο. Από μακριά κιόλας είδε απέξω τρεις ανθρώπους. Ο ένας ήταν τρομερά χοντρός. Αυτός ήταν μάλλον ο Βαρελής που είχε πει ο γέρος. Ήταν πράγματι σαν βαρέλι, σαν βαρέλι μπίρας. Ο Σράιμπερ τους πλησίασε κι ο χοντρός του χαμογέλασε. Δεν ήταν πραγματικά χοντρός, παχουλός ήταν. Φουσκωμένος, πρησμένος. Τα μανίκια του σφίγγανε τα παχιά του μπράτσα σαν να 'ταν λουκάνικα. Τα χέρια του ήταν μικρά και πλαδαρά.

Στο φως του φανοστάτη το χαμόγελο του άντρα του φάνηκε τρομακτικό του Σράιμπερ. Ήταν βέβαια λογικός και γνωστικός άνθρωπος, δεν πίστευε σε φαντάσματα και σε τέτοια, αλλά τώρα παγωμένο ρίγος κατέβηκε τη ραχοκοκαλιά του. Το χαμόγελο, ασάλευτο, έμοιαζε σκαλισμένο στο πρόσωπο του χοντρού· τα μάτια του άδεια, ήταν χωμένα βαθιά στο παχύ του πρόσωπο· κι όλο του το κεφάλι γυάλιζε σαν λαδωμένο, πράγμα που έδινε στα χαρακτηριστικά του μια όψη θαμπή, στο περίπου.

Ο Βαρελής του άπλωσε το χέρι. Ο Βάλτερ Σράιμπερ το πήρε στο δικό του, αλλά το ιδρωμένο παχύ χέρι του χοντρού του ξεγλίστρησε μέσα από τα δάχτυλα. Ο Σράιμπερ τα σκούπισε στο παντελόνι του, ενώ ο Βαρελής συνέχισε απτόητος να χαμογελάει. Όσπου άστραψε η λύση στο μυαλό του Σράιμπερ. Ο τύπος ήταν ηλίθιος. Κι αφού βρέθηκε η εξήγηση γι' αυτό που πριν του είχε φανεί ανεξήγητο, το κέφι του Σράιμπερ έφτιαξε.

Ο γερο-Φούντχολτς στεκόταν γερμένος στον τοίχο και παρακολουθούσε αδιάφορα. Δεν σύστησε τον Βα-

ρελή ούτε χαιρέτησε ο ίδιος με κανέναν τρόπο, αλλά ο Σράιμπερ ησύχασε. Ηλίθιος ήταν ο χοντρός, και μάλιστα άκακος. Όλα εντάξει. Γύρισε να δει καλύτερα τον Γκρίσμαν. Στεκόταν λίγα μέτρα πιο κει και δεν έδειχνε πρόθυμος να πλησιάσει.

Ο Βάλτερ Σράιμπερ ξεκλείδωσε το υπόγειο. Για να δούμε, σκέφτηκε, αν θα μένει κι αυτός εδώ. Άναψε το φως. «Περάστε», είπε στους άντρες, και ο Βαρελής προχώρησε πρώτος χαμογελώντας. Ο Φούντχολτς γύρισε στον Γκρίσμαν. «Θα 'ρθεις;»

«Δεν θέλω», απάντησε ο Γκρίσμαν κι έφυγε χωρίς να πει τίποτ' άλλο.

Περίεργες φάτσες, είπε από μέσα του ο Βάλτερ Σράιμπερ. Κουζουλοί κι οι τρεις, φαίνεται. Αυτό το Δεν θέλω σαν κλάμα είχε ακουστεί, σαν κανένα παιδί που αρνιόταν να φάει κι έκανε πείσματα –ενώ αυτός ο Γκρίσμαν ήταν ολόκληρος άντρας.

Ο Φούντχολτς ακολούθησε τον χοντρό κι αμέσως μετά ο Σράιμπερ άκουσε από το υπόγειο κάποιον να χαχανίζει, μετά δύο φορές κάτι σαν παλαμάκια ή χαστούκια. Κατέβηκε βιαστικά πίσω τους. Ο Βαρελής είχε πάρει ένα μήλο από το καφάσι και το 'χε δαγκώσει. Ο Φούντχολτς του το 'χε πάρει από το χέρι. Τώρα το 'δειχνε στον Σράιμπερ. «Είναι τρελός, αλλά ακίνδυνος», είπε σοβαρά.

Ο Σράιμπερ κοίταξε το μήλο. «Είναι Γκράβενσταϊνερ, σαράντα πέντε πφένιχ η οκά. Δεκαπέντε πφένιχ κάνει αυτό το μήλο!»

Ο Φούντχολτς έφαξε στην τσέπη του. «Ορίστε», είπε δίνοντας τα λεφτά στον Σράιμπερ κι απομακρύνοντας με το άλλο του χέρι τον Βαρελή. Ο Σράιμπερ είπε

ευχαριστώ. Ήταν συνηθισμένος να πληρώνεται πενταροδεκάρες, δεν τις περιφρονούσε. Και θα σημείωνε στο μυαλό του αυτό που είχε γίνει, θα του γινότανε μάθημα. Στο εξής θα κανόνιζε να κατεβαίνει πάντα αυτός πρώτος στο υπόγειο, πριν τους δυο ρεμπεσκέδες, όπως τους έλεγε πια από μέσα του. Τους κοίταξε εξεταστικά, καχύποπτα. Αλλά δεν έδειχναν να 'χουν βουτήξει τίποτα. Ούτε οι τσέπες τους του φάνηκαν πιο γεμάτες από πριν. Γενναιόδωρα άπλωσε το χέρι του στο καφάσι με τα ξερά δαμάσκηνα κι έδωσε μια χούφτα στον χοντρό. Μετά ξεκλείδωσε την πόρτα της χαμοκέλας. «Να προσέχετε», είπε.

Ο Φούντχολτς κατέβηκε πρώτος. Ο Βαρελής τον ακολούθησε χαμογελαστός, παρά τα χαστούκια που είχε μόλις φάει.

«Δώσ' μου το μήλο», παρακάλεσε με φιλή φωνή, που ταίριαζε γάντι στο παρουσιαστικό του. Κι αμέσως ύστερα μπούκωσε τα δαμάσκηνα στο στόμα του.

Ο γέρος του το 'δωσε αμίλητος.

«Καληνύχτα», τους αποχαιρέτησε ευγενικά ο Σράιμπερ. Και με προσοχή έκλεισε και κλείδωσε την ενδιάμεση πόρτα. Τον άκουσαν να πηγαινόρχεται ακόμα λίγο στο υπόγειο, συγυρίζοντας καφάσια και κοφίνια, και να κλείνει τέλος πίσω του την πάνω πόρτα, που έβγαζε στον δρόμο.

Ο Φούντχολτς άναψε ένα σπύρτο και κοίταξε γύρω του. Η λάμψη φώτιζε το χαμογελαστό πρόσωπο του Βαρελή, αλλά ο Φούντχολτς δεν θύμωσε με το αιώνιο, ίδιο κι απaráλλαχτο πάντα χαμόγελο. Συναισθήματα σαν τον θυμό τα 'χε προσπεράσει προ πολλού, κόντευε πια να καταντήσει ολότελα αναισθητός. Το παρελθόν

έμοιαζε όνειρο πίσω του και το μέλλον τού φαινόταν τυλιγμένο στην ομίχλη, αβέβαιο και σχετικά αδιάφορο.

Κάποτε –κι ήταν πολύ μακρινό αυτό το Κάποτε, τόσο που ώρες ώρες πίστευε ότι στη φαντασία του μόνο είχε υπάρξει–, κάποτε είχε κι έδινε αυτός στους ζητιάνους. Έβγαζε λεφτά κάποτε. Είχε σπίτι και γυναίκα. Από τότε είχαν περάσει χιλιάδες μέρες, μέρες που ζητιάνευε ο ίδιος, και χιλιάδες νύχτες, που κοιμόταν σε άσυλα, σε παγκάκια ή σε υπόγεια. Η ζωή, η πραγματική, η πολιτισμένη, η ανθρώπινη ζωή, βρισκόταν πάνω από δέκα χρόνια πίσω του. Κι όσο θα ζούσε ακόμα θα ζούσε στη ζητιανιά.

Ο Βαρελής τράβηξε μερικά καφάσια από μια στοίβα και δοκίμασε να καθίσει πάνω τους. Έτριξαν, υποχώρησαν κάτω από το βάρος του. Τρομαγμένος πετάχτηκε όρθιος.

Ο Φούντχολτς δεν ασχολήθηκε μαζί του. Έβγαλε το σακάκι του κι άπλωσε στην πιο στεγνή μεριά της χαμοκέλας τις εφημερίδες που είχε φέρει μαζί του. Τις άπλωσε προσεκτικά, τη μια δίπλα στην άλλη, φτιάχνοντας το κρεβάτι του, αλλά η υγρασία μούσκεψε αμέσως το χαρτί. Τις παράτησε τότε, κατέβασε κι αυτός μερικά κοφίνια και τα 'στησε ανάποδα κατάχαμα.

Τρία τέσσερα, αναποδογυρισμένα έτσι το ένα πάνω στο άλλο μ' αυτόν τον τρόπο, μπορούσαν να βαστήξουν, διαπίστωσε. Έστησε έτσι μια ντουζίνα κοφίνια, στηριγμένα από τη μια μεριά στον τοίχο κι από την άλλη στις στοίβες με τα καφάσια. Ύστερα ανέβηκε πάνω τους ζυγιάζοντας το βάρος του. Είχε ύπνο ελαφρύ, δεν είχε λόγο να φοβάται ότι η πυραμίδα θα γκρεμιζόταν.

Ο Βαρελής τον κοίταζε χωρίς να καταλαβαίνει. Όταν ο Φούντχολτς έσβησε το τελευταίο σπίρτο, μίλησε.

«Θέλει κι ο Βαρελής να κοιμηθεί», είπε.

Βλαστημώντας ο Φούντχολτς άναψε κι άλλο σπίρτο. «Αύριο θα βρω κουβέρτες», είπε. «Ξάπλα τώρα όπου να 'ναι. Κι άσε με ήσυχο.»

Ο Βαρελής υπάκουσε. Ξάπλωσε κατάχαμα, αλλά ξανασηκώθηκε αμέσως. «Είναι κρύο. Κι έχει νερά!» είπε.

Ο Φούντχολτς κατέβηκε από τα κοφίνια του. «Μη φωνάζεις!» Άναψε κι άλλο σπίρτο, κι έφτιαξε και για τον χοντρό ένα κρεβάτι σαν το δικό του, μόνο πιο στέρεο.

Χωρίς ευχαριστώ βολεύτηκε ο Βαρελής στα κοφίνια του. Και σε λίγο είχαν αποκοιμηθεί κι οι δυο.

Τον Φούντχολτς τον ξύπνησε το δυνατό ροχαλητό του Βαρελή, που κλαψούριζε στον ύπνο του –εφιάλτη θα 'βλεπε.

Τον είχε συναντήσει τυχαία μια μέρα σε μια πίσω αυλή κι από τότε τον είχε αναλάβει. Λέτσος και βρομερός, ντυμένος με κουρέλια που μπροστά τους τα παλιόρουχα του ίδιου του Φούντχολτς φάνταζαν σπουδαία, ο χοντρομπαλάς είχε σταθεί χαμογελαστός μπροστά του φαχουλεύοντας στους κάδους με τα σκουπίδια. Άλλον τόσο τρισάθλιο σαν τον Βαρελή δεν είχε ξαναδεί. Κι όταν εκείνος του είπε «Με λένε Βαρελή! Έχεις τίποτα να φάω;» κι όταν για κάποιον ανεξιχνίαστο λόγο φάνηκε να του θυμίζει το σπίτι του, ο Φούντχολτς του 'δωσε κάτι φωμιά που κάπου τα 'χε βρει.

Ο χοντρός του τα είχε πάρει από τα χέρια και τα είχε καταβροχθίσει σχεδόν αμάσητα. Από τότε ακολουθούσε τον Φούντχολτς όπως ακολουθεί ο σκύλος τον αφέντη του. Άπραγος κι άχρηστος εντελώς. Ούτε

να ζητιανέψει δεν ήταν ικανός ο Βαρελής. Όταν του άνοιγαν οι άνθρωποι την πόρτα κι έβλεπαν τον Βαρελή δίπλα του να χαμογελάει ηλίθια, του την έκλειναν ξανά στα μούτρα. Χρειάστηκαν μερικές γροθιές για να τον πείσει ο Γέρος να μην τον ακολουθεί καταπόδας και να τον περιμένει σε άλλο μέρος. Κι επειδή δεν είχε καταφέρει να τον ξεφορτωθεί τον Χοντρό –ίσως βέβαια κι επειδή δεν το 'χε προσπαθήσει ποτέ στα σοβαρά–, ο Φούντχολτς ζητιάνευε από τότε και για τον Βαρελή, αυτός τον τάζε, του 'χε βρει μάλιστα και ένα δυο ρούχα να βάλει απάνω του.

Στη ζητιανιά, στην «ξιφομαχία» όπως την έλεγαν στο σινάφι, ο Φούντχολτς ήταν πολύ καλύτερος. Ούτε το δικό του παρουσιαστικό ήταν βέβαια ευχάριστο, αλλά το ισοφάριζε και με το παραπάνω χάρη στην ηλικία του και στο ύφος του κακομοίρη που έπαιρνε ζητιανεύοντας πενταροδεκάρες. Ο Φούντχολτς δεν είχε αμφιβολίες, ήξερε πως ο Βαρελής κανονικά ήταν για το τρελοκομείο, κι από τα μπερδεμένα λόγια του είχε καταλάβει πως είχε περάσει από τη Χέρτσμπέργκε, το μεγαλύτερο φρενοκομείο του Βερολίνου. Αλλά δεν πήγαινε η καρδιά του να παρατήρει τον χοντρό ή να τον παραδώσει στην αστυνομία.

Ο Φούντχολτς ο ίδιος βρισκόταν σε διαρκή ανταρτοπόλεμο με τις Αρχές. Πίστευε, και με το δίκιο του, ότι ήθελαν να τον κλείσουν στο πτωχοκομείο ή σε κάποιον άλλο παρόμοιο ίδρυμα. Τον είχαν ήδη οδηγήσει αρκετές φορές στο κρατητήριο για αλητεία κι άλλες τέτοιες παραβάσεις του νόμου. Αλλά ο Φούντχολτς ήταν άνθρωπος που κόντρα σε όλα προτιμούσε την ελευθερία από τη φυλακή. Υπήρχαν μέρες που δεν

έτρωγε παρά ξερό ψωμί, κι όμως; Χίλιες φορές καλύτερο του φαινόταν αυτό το ελάχιστο και φτωχικό φαί από το συσσίτιο της φυλακής, όσο νόστιμο κι αν ήταν σε σύγκριση αυτό το τελευταίο. Στη φυλακή είχε πάντα την αίσθηση πως στεναχωριόταν, πως έπρεπε να στεναχωριέται. Του έλειπε η ελευθερία της κίνησης, τα τελευταία δέκα χρόνια το περπάτημα του είχε γίνει συνήθεια, τρόπος ζωής. Περπατούσε σ' όλες τις γειτονιές της πόλης. Παντού είχε ζητιανέψει, παντού είχε κοιμηθεί. Επέμενε, λοιπόν, και γαντζωνόταν πεισματικά στην ελευθερία του, να ορίζει ο ίδιος τις κινήσεις του.

Κι όπως ακριβώς ο ίδιος δεν μπορούσε να ζήσει χωρίς ελευθερία, καταλάβαινε και τον Βαρελή, που για τίποτα στον κόσμο δεν εννοούσε να ξαναμπει στη Χέρτσμπεργκε. Και μολονότι αυτός από τη μεριά του δεκάρα δεν έδινε για τον χοντρό, ήξερε πως δεν μπορούσε ν' απαλλαγεί απ' αυτόν –κι ας ήταν ο Βαρελής ένα παράσιτο, και μάλιστα παράσιτο αχόρταγο και λαίμαργο. Ακόμα κι όταν ο Φούντχολτς του 'δινε τη μερίδα του λέοντος απ' όσα ζητιάνευε, τον έπιανε ξανά και ξανά τον χοντρό να φαχουλεύει στους σκουπιδοντενεκέδες. Ο Φούντχολτς δεν έφαχνε ποτέ στα σκουπίδια. Είχε ακόμα κάποιες αναστολές, που του 'χαν μείνει από τους παλιούς καλύτερους καιρούς. Δεν έκλεβε και δεν έτρωγε σκουπίδια. Αυτά ήταν τα τελευταία απομεινάρια της παλιάς του ζωής, της ιδέας που είχε παλιά για τον κόσμο. Κι η κατάστασή του είχε μάλιστα καλυτερέψει από τότε που γνώρισε τον Γκρίσμαν.

Ο τύπος τον είχε πλησιάσει πριν λίγο καιρό και τον είχε ρωτήσει αν ήθελε να βγάλει τρία μάρκα. Ο

Φούντχολτς τον είχε κοιτάξει αποσβολωμένος, γιατί τρία μάρακα ήταν γι' αυτόν περιουσία.

Κακοντυμένος ήταν κι ο Γκρίσμαν. Ο τριαντάρης άντρας φορούσε μπερέ κι είχε ένα πρόσωπο κοκαλιάρικο και γκριζο· αλλά σε σύγκριση με τον Φούντχολτς έμοιαζε μια χαρά. Ο Φούντχολτς είχε την εντύπωση πως ο Γκρίσμαν ήταν ανήσυχος και φοβισμένος άνθρωπος. Τα μάτια του σ' εκείνη την πρώτη τους συνάντηση πηγαινόρχονταν ασταμάτητα, μετά τον είχε καρφώσει για μια στιγμή με το βλέμμα του, μόνο και μόνο για να ξαναρχίσει να ψάχνει ανήσυχα τον δρόμο. Ο Φούντχολτς πάντως είχε δηλώσει ευθύς αμέσως πρόθυμος να βγάλει τα τρία μάρακα, και τότε ο Γκρίσμαν του 'δωσε ένα δέμα.

«Έχει ένα κουστούμι μέσα. Πηγαίνετέ το στο μαγαζί των μεταχειρισμένων ρούχων και πουλήστε το. Φέρτε μου τα χρήματα κι εγώ θα σας δώσω τα τρία μάρακα.»

Χωρίς άλλες ερωτήσεις πήρε ο Φούντχολτς το κουστούμι και το πήγε στο μαγαζί.

Ο μαγαζάτορας επιθεώρησε το ρούχο γκρινιαζοντας ασταμάτητα, γιατί τίποτα δεν άξιζαν τα παλιά ρούχα γενικά κι αυτό το κουστούμι ειδικότερα. Τέλος ρώτησε τον Φούντχολτς: «Τι θέλετε γι' αυτό;» Κι όταν ο Φούντχολτς, που δεν είχε ξαναπουλήσει παλιά ρούχα στη ζωή του κι ούτε ήξερε τις τιμές της αγοράς, είχε ανασηκώσει αμήχανος τους ώμους, ο έμπορος του 'χε βάλει με γενναίο δωρία στο χέρι πέντε ολόκληρα μάρακα.

Του Φούντχολτς του είχαν φανεί πολλά. Πέντε μάρακα ήταν πέντε μάρακα. Ο Γκρίσμαν, ωστόσο, δεν ήταν της ίδιας γνώμης κι αντί να του δώσει τρία μάρα-

κα, του 'δωσε μόνο δύο· τα τρία θα 'ταν υπερβολή, κι ο Φούντχολτς συμφώνησε.

Με το κλείσιμο της δουλειάς είχαν πει παρέα κι ένα ποτήρι μπίρα. Ο Βαρελής είχε πει δύο, αλλά μιας και πλήρωνε ο Γκρίσμαν, του Φούντχολτς το ίδιο του έκανε. Όταν γνωρίστηκαν κάπως καλύτερα, ο Φούντχολτς έμαθε ότι ο Γκρίσμαν ήταν άνεργος, είχε κάπου ένα κρεβάτι και κοιμόταν κι ακόμα, σαν τον Βαρελή και τον ίδιον, τριγύριζε όλη μέρα στους δρόμους της πόλης.

Μολονότι ήταν νέος, ο Γκρίσμαν δεν φαινόταν να 'χει γνωστούς. Ο Φούντχολτς διαισθάνθηκε πως ο Γκρίσμαν ήθελε την παρέα του. Ο γέρος δεν χάρηκε και πολύ μ' αυτό. Δεν του άρεσε να μιλάει. Η ομιλία πήγαινε αγκαζέ με τη σκέψη, κι αυτός δεν ήθελε να σκέφτεται. Είχε κόψει τη συνήθεια να σκέφτεται, να λύνει προβλήματα. Ζούσε σχεδόν πρωτόγονα, τον απασχολούσαν μόνο τα βασικά. Φαγητό, χρήματα για σναψ, ένα μέρος για ύπνο. Τίποτ' άλλο.

Λόγια έλεγε μόνον όταν ζητιάνευε, και τότε ακόμα πολύ λίγα. Το ντύσιμό του μιλούσε από μόνο του.

Υπήρχαν, βέβαια, άνθρωποι που εξαρχής έβλεπαν σε κάθε ζητιάνο έναν μασκαρεμένο πλούσιο κι έτσι, για λόγους αρχής, δεν έδιναν τίποτα –ή είχαν αυτή την αρχή για να μη χρειάζεται να δίνουν τίποτα. Γενικά, ωστόσο, οι άνθρωποι, ιδίως οι φτωχότεροι, έδειχναν κατανόηση κι ο γέρος δεν είχε πεινάσει ποτέ του.

Ευτυχώς φάνηκε αμέσως σχεδόν πως ούτε ο Γκρίσμαν μιλούσε πολύ. Κατά κάποιον τρόπο, μάλιστα, έμοιαζε και με τον Βαρελή: Το φέρσιμό του δεν ήταν τόσο παιδιάστικο· αλλά φοβόταν.

Το πρώτο χρονολογικά βιβλίο του συγγραφέα.
Μαζί με τον *Ταξιδιώτη* αποτελούν
δύο μοναδικούς λογοτεχνικούς θησαυρούς.

Στο Βερολίνο της δεκαετίας του 1920, η ζωή δεν είναι καθόλου εύκολη για τους ήρωες του πρώτου μυθιστορήματος του Ούλριχ Αλεξάντερ Μπόσβιτς. Είναι οι πραγματικοί χαμένοι της οικονομικής κρίσης: ανάπηροι του πολέμου, ζητιάνοι, πόρνες, τρελοί. Τα βράδια μαζεύονται όλοι στον Χαρούμενο Κυνηγό. Άλλοι για να πιούν, άλλοι για να τραγουδήσουν και να χορέψουν.

Για να ξεδώσουν λιγάκι, να πάρουν μια ανάσα ξενοιασιάς, πριν τους ρουφήξει το επόμενο πρωί και πάλι η γκρίζα καθημερινότητα. Ξαφνικά, η γυναίκα του τυφλού Ζόνεμπεργκ χορεύει με τον Γκρίσμαν, ο οποίος έχει έρθει στον Κυνηγό για να χαρεί τη συντροφιά μιας γυναίκας και δεν έχει λογαριάσει σωστά την οργή του προδομένου συζύγου. Το κακό δεν αργεί να γίνει. Μα ο κόσμος ξαναβρίσκει αμέσως σχεδόν τους ρυθμούς του –καινούργιες αγάπες πλέκονται και το επόμενο πρωί η γκρίζα ζωή συνεχίζεται.

Ο εικοσιδυάχρονος μόλις συγγραφέας ανατέμνει πραγματικά τη ζωή του λούμπεν προλεταριάτου του Βερολίνου τα χρόνια του Μεσοπολέμου: άνθρωποι μικροί και τσακισμένοι, που δεν έχουν πια κανέναν λόγο να γελούν, αλλά επιμένουν να χαίρονται και να γιορτάζουν τη ζωή, όταν κι όπως μπορούν.